

Musiklivet samlat till ett tredje **riksting** om den västerländska konstmusiken

Det fanns en tid, när varje dagstidning med självaktning regelbundet uppmärksammade den västerländska, s.k. ”klassiska” konstmusiken och recenserade i stort sett alla konserter. Så kom populärmusiken kraftigt uppbackad av radio och TV, och konstmusiken fick den negativa stämpeln ”finkultur”, ett begrepp som skrämt bort många, lanserat för drygt femtio år sedan. Därmed har konstmusiken marginaliserats, och de tre riksting som hittills hållits, har tillkommit för att motverka denna marginalisering.

Ulf Dernevik, politiskt sakkunnig på kulturdepartementet, Torgny Sandgren, ordförande i Kulturskolerådet, Cecilia Magnusson, moderat politiker, Eva Rehbinder från El sistema i Södertälje, Ulrich Kaatz, Vänersborgs kulturskola, och Helena Wessman i diskussion om kulturskolans framtid.

Som tidigare år hölls rikstinget i Radiohuset i Stockholm, där Berwaldhallens chef, Helena Wessman, var värd, och chefen för musikredaktionen i P 2, Maria Eby von Zweigbergk, var moderator under de fyra delsymposierna, sedan författaren och journalisten Erik Wallrup inlett. Han tog upp dagens olika ämnen, och lade särskild vikt vid att vår kultur bygger på lärande och ett förtroende mellan lärare och elever. Eleverna hamnar i ett beroendeförhållande till sina lärare, och detta missbrukas uppenbarligen ibland. Därmed var man inne på det oundvikliga i dessa dagar, #metoo och de avgrunder,

som avslöjats genom detta upprop. Sexuella trakasserier är maktspråk och skapar ojämlikhet, även om det också finns andra former av chefsmobbing, som flitigt utövas. Musikaliska Akademiens preses, Susanne Rydén, såg #metoo som en väckarklocka, och tyckte att man allmänt måste anstränga sig för att upptäcka, om sådant förekommer.

Den här punkten föregicks av en diskussion om politiseringen av kulturen, där Kulturrådets chef, Staffan Forssell, musikern Jörgen Pettersson, Helena Wessman och Musikverkets tf chef, Gerhard Kunosson, samtalade. Politikernas uppgift är att påverka den del av

samhället de är satta att förvalta, men detta kan ske på olika sätt. Frågan var då, om musiklivet är alltför hårt politiskt styrt idag, när vissa kriterier ska uppfyllas, som när musik av kvinnor, nyskriven musik och svensk musik ska framföras, för att Kulturrådet ska få bevilja bidrag. Jörgen Pettersson påpekade, att genom att den offentliga bidragsgivningen är alltför kortsiktig, blir det också svårt att planera en verksamhet. Det finns en vurm för projektering, som exemplifieras med att man från Musikverket t.ex. kan söka projekt-

Fortsätter på nästa sida ↓

Anna Wahl från KTH, Mikael Brännvall från Svensk Scenkonst, Gunnar Jönsson från SYMF och Susanne Rydén från KMA diskuterade #metoo och vad som kan göras.

pengar för upp till tre år, ”för söker man för längre tid, är det kanske inte ett projekt”, som Gerhard Kunosson sa. Han medgav ändå, att det här är ett problem, men Musikverkets uppdrag är inte att lämna verksamhetsstöd.

Staffan Forssell pekade på, att riksdagen fastställer statsbudgeten ett år i taget, och därmed kan man inte heller där ge långsiktigt stöd (det förekommer ändå i praktiken, eftersom Kulturrådet år efter år ger bidrag till vissa verksamheter, men det finns alltså ingen garanti för detta). Dessutom har de svenska myndigheterna ett eget ansvar, och han menade att det är viktigt att de har en bindning till demokratin genom den politiska styrningen. Kristina Nilsson från Region Norrbotten talade om vikten av ”aktuell projektutlysning”, varmed hon tyckte mena, att man behöver anpassa typerna av stöd till de behov som finns, men att det skulle förekomma långtgående politiska styrningar avvisade hon helt. Däremot var även hon medveten om problemen med att ordna långsiktig finansiering. Gerhard Kunosson menade, att de kulturpolitiska målen från 2009 beslutats av den borgerliga regeringen, men att den nuvarande, ”röd-gröna”, behållit dem. Jörgen Pettersson påpekade, att en del konstnärligt mycket högstående verksamheter inte fått höjda statliga bidrag på kanske tio år, ibland t.o.m. halverade bidrag, vilket då uppfattats som att staten inte anser, att det de gör inte är viktigt. Han drog upp applåder när han framhöll den stora kunskap, som finns inom musiklivet, och uppmanade makthavarna att lyssna på dess företrädare.

Programsättningen i våra konserthus var nästa diskussionspunkt: varför händer det till synes mindre, när det gäller nyskrivet,

Erik Wallrup inledde.

jämställdhet och svenskt inom den klassiska musiken än inom teater, bildkonst, dans och litteratur? Ja, den frågan fick de båda konserthuscheferna Stefan Forsberg, Stockholm, och Fredrik Österling, Helsingborg, försöka svara på. Vidare deltog bl.a. FST:s ordförande, Martin Jonsson Tibblin, som ansåg att konserthusen borde använda tonsättarna som en resurs vid programsättningen. Stefan Forsberg menade, att man ska försöka bygga en relation till publiken och hitta vägar att leda in den och sedan leda den vidare, vilket framför allt gäller relationerna till den

nyskrivna musiken. Fredrik Österling ställde å sin sida frågan: vilka berättelser vill vi berätta? Givetvis berördes också den låga andelen musik av kvinnor på konserthusens repertoar, enligt KVASts statistik runt 4 % (för kammarmusik runt 10 %). Kvinnornas plats i repertoaren håller visserligen på att öka, men det går ganska långsamt och beror förstås på att de kvinnliga tonsättarna är färre och mindre kända. Dessutom: världsdirigenter är sällan villiga att studera in okända

Fortsätter på nästa sida ↓

Jörgen Pettersson, Stockholms Saxofonkvartett och Svensk Musikvår, Staffan Forssell, Kulturrådets generaldirektör, och Gerhard Kunosson, tf generaldirektör för Musikverket, samtalade om musiklivets politisering.

verk, vare sig de är skrivna av kvinnor eller män.

Dagen avslutades med ett samtal om vad som händer med den svenska musikutbildningen. Regeringens kulturskoleproposition (se särskild artikel) hade ännu inte lagts fram, vilket gjorde att diskussionen i någon mån famlade i blindo, men Ulf Dernevik, politiskt sakkunnig på Kulturdepartementet, inledde ändå genom att säga att kulturskolan är central i regeringens kulturpolitik, att 230 000 barn går i kulturskolan, och 5 000 lärare undervisar där. Han pekade också på den betydelse kulturskolan har för de barn som senare vill bli professionella utövare, men också för övriga som en grund för bildning. Eftersom deltagandet är frivilligt, måste kulturskolan vara ”relevant” (= erbjuda olika kulturella aktiviteter), annars tappar barnen intresset. Ulf Dernevik berörde också den s.k. kartläggningen – eller ”Kulturskoleklivet”, som vi skriver om på annan plats, för att förbättra tillgången på lärare i kulturskolan.

Eva Rehbinders från El sistema i Södertälje underströk vikten av att ha goda lärare och tyckte därför att Kulturskoleklivet var intressant. Ulrich Kaatz från kulturskolan i Vänersborg ansåg att genom att fler konstutbildningar tillkommit på kulturskolorna, utan att mer pengar tillförts, hade det blivit mindre över till musikundervisningen och därmed hotas den västerländska konstmusiken. Han var också tvivlande till att de kommande politiska åtgärderna kommer att leda åt rätt håll, som han uttryckte sig.

– Vi måste hitta de unga musikerna redan när det är barn, de som har förmågan att gå hela vägen över musikhögskolan in i yrkes-

livet och fascinera en framtida publik, tyckte han.

Torgny Sandgren är generalsekreterare i det politiskt och fackligt obundna Kulturskolerådet. Han var inte lika orolig. Visserligen erkände han, att det förekommit att man tagit resurser från musikundervisningen till de andra undervisningsgrenarna, men han hävdade samtidigt att det inte varit så på de flesta håll. Det nationella Kulturskolecentrum, som nu inrättas inom Kulturrådet, kommer att kunna överblicka situationen i hela landet, men ansvaret ligger också på kommuner, landsting och institutioner att samarbeta.

Cecilia Magnusson, moderat ledamot av Kulturutskottet, var orolig för hur det nya förslaget skulle beröra det kommunala självstyret. Ulf Dernevik menade att de åtgärder, som föreslås i propositionen, ska vara stödjande, samverkande, stimulerande, och det ekonomiska statsstödet ska kunna anpassas efter det lokala behovet. Helena Wessman undrade över kvaliteten i musikundervisningen: att lära sig spela ett instrument är en lång process, där grunden är mycket viktig. Hon menade också att man i Kulturskoleutredningen har glömt bort den lust som finns i att lära sig något, och hon ville att man utreder fritidsgårdarnas kulturverksamhet och låter kulturskolan vara en utbildningsinstitution. På detta svarade Ulf Dernevik, att först när man fått möjlighet att pröva på olika konstformer, kan man finna det man har en speciell fallenhet för. Därmed finns det ett ”intimt förhållande” mellan bredd och spets.

Det finns alltså två tankar om kulturskolan: rätten till deltagande och kvaliteten i undervisningen, men eftersom kulturskolan

är en kommunal angelägenhet är det lokalt som målen sätts. Även Torgny Sandgren betonade att tillgången på bra lärare är viktig, men frågade hur man ska förmå fler unga och konstnärer att bli kulturskolelärare. Ulrich Kaatz framhöll också att det finns en grupp lysande begåvningar, som idag inte fångas upp av kulturskolan, underförstått att kulturskolan satsar mer på bredd än på spets. Helena Wessman efterlyste möjligheter att söka extra medel för fördjupad undervisning, och att lärarna ska få ha färre elever för att kunna anpassa undervisningen individuellt och dessutom få tid att odla sitt eget konstnärskap. Kulturskoleutredningens förslag om att kulturskolan ska vara ”en skola på egen grund”, eller om den ska integreras med den obligatoriska skolan, berördes inte.

Ja, detta var några av de tankar, som framfördes på årets Riksting för västerländsk konstmusik inför en talrik församling bestående av representanter för det svenska musiklivet i hela Sverige. Några lösningar på frågorna kom man kanske inte fram till, men värdet av konferensen låg heller inte i det, utan i att problemen kom upp till offentlig diskussion. Sedan återstår det praktiska arbetet, när deltagarna tänker vidare och kanske omsätter tankarna i praktisk handling.

**CALLE FRIEDNER
TEXT OCH FOTO**